

VORMSI ÕORMSÖ

Head teed, Lisette!

VEIKKO KÕRV

Vormsi Lasteaed-Põhikooli direktor

Lihtne, hooliv ja kodune — just nii iseloomustaksin ma lõppeva kooliaasta lõpuaktust Vormsi koolis. Oli lõpetaja, olid vanemad ja lähedased, olid õpetajad ja õpilased, olid tuttavad ja vallavalitsejad — just nii nagu igas teiseski Eestima koolis. Peeti kõnesid, anti tunnustus ja kiituskiri, ei puudunud kingitused, laul ning pillimäng, oli naeru, pisaraid, tort ja kohvilaud.

Ometigi on siin Vormsil midagi erilist, mida on raske sõnadesse panna. Siin on telesaamise uhkust ja rõõmu, samas ka jäämise kurbust ja lootust, et kunagi tullakse tarkusega tagasi. Võib-olla on see segu ühendavast teadmisest igäihe panusest selle tähtsa päevani jõudmisel ja ühisest vastutusest tuleviku ees.

Usun, et põldu on haritud hästi ja juured on kinnitunud sügavale.

Kooliaasta õppeperiood on lõppenud. Lapsed ja õpetajadki juba puhkamas.

Minu jaoks oli see aasta tuttavaks saamise aasta. Tean täna paremini, kuhu ja kuidas edasi. Puhkame ära ja siis seame sihid täpselt.

Kaunist suve kõigile!



Lisette lõpupäev. Pildi teinud Meeme Veisson

Kuna juuni on tähtsaim ja oodatum kuu koolile, lasteaiale, õpilastele ja õpetajatele, siis käesolev lehenumber ongi suuresti kokkuvõte ja meenus Vormsi Lasteaed-Põhikooli tööaastast. Töö on tehtud, nüüd on aeg puhkuseks!

Toimetaja

Vallavanema veerg

MEEME VEISSON



Nüüd on see siis möödas. Sada päeva vallavanema ametis. Tähtsaid asju, mis tuli ellu viia, seadis volikogu minu ette neli.

2013. aasta elarve vastuvõtmine, mis oli juba minu ametisettelekuks peaaegu valmis, läks üle kivide ja kändude, aga vastu võetud ta sai. Vormsi tähtsaima riistmiku äärde planeeritud tankla ehitus hakkas pihta ja peab veel sellel suvel esimese kütuseliitri väljastama. Prügipress, konteinerid ja muu — kodusest majapidamisest välja praagitud nodi, mis siiani vedelevad lahtise taeva all, kolivad biopuhasti kõrvale Hullo, kuhu nende tarvis pandi püsti suur viihall. Tulevase päästkeskuse asjad, mis peaks tulema vana kolhoosi-aegse tankla kohale, arenevad esialgu veel paberil.

Saigi neid olulisemaid tegemisi neli. Ei maksa muidugi arvata, et vallavanem projekteeris ja ehitas, seda tegid ikka inimesed, kes asja oskavad. Vallavanemale jäi ning edaspidi jääb vastutus nende elluviimise eest.

Veel sellel suvel plaanime kooli küttesüsteemi väljavahetamist, et talvisel ajal radiaatorid kõikides klassiruumides ikka ühtlaselt soojaks läheksid. Maailmaga ühenduse pidamine läbi arvuti peaks päris mitmes paigas sellel suvel oluliselt paranema ning järgmisel aastal jõuab kõigi meie külade keskuste inimesteni normaalne õhu kaudu leviv internet.

Püüame meie ainsale poele uued külmkambrid hankida ja kultuurimaja seest nägusamaks ning praktilisemaks muuta. Neid viimaseid aga juhul, kui avanevad rahakotirauad erinevate projektide kaudu. Asju, mis ei ole otseselt valla rahakotiga seotud, aga Vormsi väljanägemist parandavad on teisigi. Viimane kruusane löik meie «kaheksal» peaks olema lehe ilmumise ajaks musta katte saanud, meremärk Saxby rannas värvitakse üle ning puitosad uuendatakse. Sviby sadam, mille ehitus takerdus lindude pesitsuse ajaks, peaks juba sellel aastal oluliselt laienema ja järgmisel aastal lõplikult valmima.

Kõik need on aga ainult asjad, mis aitavad meie elu mugavamaks muuta. Olulisemad sündmused saare elus olid aga lasteaia ja põhikooli lõpetamised. Lasteaia lõpupeo programm oli seekord nii võimas, et ei mahtunud oma ruumidesse ning toimus meie peatänavat läbiva rongkäigu järel kultuurimajas. Vormsi kooli kaunile ning meeldejäävale lõpuaktusele olid Lisette õnnitlema tulnud peale lähedaste kogu koolipere ja sõbrad-tuttavad kaugemaltki. Siinkohal tahan veelkord soovida Lisettele palju õnne ning edu edaspidiseks. Toremaid pidulikke üritusi nii saarel kui kaugemal, neid toimub suvehakul rohkesti.

Ja muidugi II Rannarootsi üldlaulupidu, mis 80. aasta järel Haapsalus jälle toimus. Ürituse hingeks Sofia Joons, kes aastaid on augustikuus Vormsile toonud talharpa sõpru. Rannarootsi laulupidu poleks olnud täiuslik, kui Vormsi oleks puudunud. Meie rahvatantsurühm koos pillimängijatega marssis uhkelt rongkäigus ja esines Haapsalu linnuse laval. Suur tänu kõigile osalejatele.

Suvi on nüüd käes ja saar rahvast täis. Vormsi-lastele tahaks öelda — olgem õnnelikud, et meile külla tullakse. Hoopis hullem võib olla, kui keegi ei tule. Külalistele soovin aga ilusat ja meeldejäavat puhkust meie saarel. Hoidkem koos seda kaunist saart ja tundke ennast nagu kodus, kuid ärge unustage, et olete külas.

Päikeselisi päevi kõigile!

Koostas Eidi Leht
Vormsi vallasekretär

Vallavalitsuse ja Volikogu tegemistest

- Vallavalitsus pikendas Borrby külas Bättase elamu rekonstrueerimiseks, laiendamiseks ja tehnosüsteemide muutmiseks välja antud projekteerimistingimusi ja väljastas projekteerimistingimused Hullo külas Erjase katastriüksusele sauna projekteerimiseks. Muudeti Pagari ja Meierei katastriüksuste sihtotstarvet ning anti nõusolek maaüksuste riigi omandisse jätmiseks. Veeteede Ametile anti välja ehitusluba Vormsi lõunasihil alumise tulepaagi renoveerimiseks.
- Vallavalitsus arutas külade internetiühenduse projekti arendamist. Eesmärk on, et kõikides külates oleks valla elanikel ja külalistel võimalik kasutada internetiühendust. Külalistele on avatud vaba võrk, mille maht on piiratud. Võimalus lisaks paigaldada oma seadmed, et võtta vastu külade tugijaamade kaudu edasi antav internetiühendus.

- Vormsi elanikud saavad siseneda valla internetti ID kaardiga, mis tagab tavapäraseks kasutamiseks normaalse kiirusega ühenduse. Kõikides külates ei ole veel olemas toimivaid tugijaamu. Vallavalitsus otsustas 2013. aastal ehitada välja Sviby, Kersleti, Diby ja Söderby tugijaamad. Ülejäänud külade tugijaamad loodetakse välja ehitada juba järgmise aasta elarve vahenditest.
- Varsti avatakse Hajaasustuse veepro grammi uus taotlusvoor. Seekord on taotlusvoor tingimused oluliselt rangemad ja toetust antakse ainult lastega peredele. Vallavalitsus teeb volikogule ettepaneku leida vahendid programmi valla osa katmiseks, et kõigil soovijatel oleks võimalik toetust taotleda.
- Meeme Veisson tegi ettepaneku määrata vallavanema asendajaks Valvi Sarapuu. Vallavalitsus kiitis ettepaneku heaks.

- Uue korra kohaselt makstakse asendajale asendustasu alates kolmandast päevast 30% tema ametipalgast.
- Tutvuti valla osalusega mitmetulundusühingute Nutikas Vormsi ja Vormsi Kultuurühing aastaaruannetega. Otsustati esitada volikogule eelnõu Stoastone katastriüksusele ehitamise lubamiseks ilma detailplaneeringut koostamata.
- Volikogu muutis 2013. aasta elarvet ja Vormsi Vallavalitsuse struktuuri.
- Vormsi vallavolikogu 2010. aasta 29. märtsi määruses nr 7 «Maakasutustoetuse maksimine» tehti olulised muudatused. Muudatused on seotud uue metsaseaduse jõustumisega. Muudatuste tulemusena on õigus maa kasutustoetust taotleda ilma metsamajanduskavata ja metsa inventeerimiskulusid tegemata kuni 7 ha suuruse metsamaa omanikel, kes

- teevad endale oma metsast näiteks küttepuid ja sellega oma metsa majandavad ning korras hoiavad.
- Volikogu võttis vastu uue avaliku korra eeskirja, mis jõustub käesoleva aasta 20. juunil.
- Eeskiri seab piirangud käitumisele avalikes kohtades, eeskirja eesmärk on aidata kaasa avaliku korra ja kodanike turvalisuse tagamisele. Eeskiri on kõigile kättesaadav elektroonilise Riigi Teataja vahendusel ning see on täitmiseks kohustuslik kõigile vallas elavatele, tegevatele ja viibivatele füüsilistele ning juriidilistele isikutele.
- Käesolevast aastast avalikus-tatakse kõik omavalitsuste üldaktid Riigi Teatajas, mille kasutamine on paljudele tuttav ning mugav viis valla üldaktidega tutvumiseks.

Vormsi kodulugu

AGE KÕIVEER

loodusainete ja koduloo õpetaja

Vormsi kodulugu on õppeaine, mille eesmärk on tutvustada 7.-9. klassi noortele Vormsi ja teiste eestirootsi alade ajalugu ja kultuuri. Kolm aastat tagasi, kui sai alustatud, oli minu kõrval ka teine õpetaja ja suur ajalooahuviline Triin Viiron. Algusest peale oleme kutsunud oma tundi läbi viima Vormsit tundvaid inimesi või käinud ise neil külas. See on pakkunud õpilastele klassikaliste koolitundide kõrval meeldivat vaheldust.

Oleme õppinud talharpa saatel laule, tutvunud Vormsi muistenditega, elu-oluga enne ja pärast II Maailmasõda. Ka seda, millest elatus saare rahvas, millised nad ise olid ja kuidas nad erinevaid uuendusi vastu on võtnud. Need teadmised on pakkunud palju uut, kuid on ka äratundmishetki, sest paljud asjad toimivad praegugi siin saarel nii nagu see oli aastakümneid tagasi. Oleme uurinud ka lähiajalugu, seda milline oli elu Nõukogude Liidu ajal.

Igal aastal on õpilased koostanud ühe väiksema uurimistö. Esimesel aastal oli teemaks üks Vormsi küla, järgmisel aastal üks eestirootsi piirkond ning sel aastal tuli õpilastel uurida oma pere liikmetelt nende koolielu kohta. Selle aasta kultuuripäeval oli võimalik kuulda Kaisa suurepärase ettekannet teemal «Minu, minu isa ja minu vanaema koolielu». Kaisa pere puhul oli huvitav võrrelda erinevate põlvete koolielu muutusi läbi aegade, kuna kõik — Kaisa, isa ja vanaema — on käinud siinsamas Vormsi koolis. Saime teada, et kõige enam on muutunud õpilaste arv, aga ka õppematerjalide valik, tunnis kasutatavad abivahendid (arvutid, elektroonika tahvel, erinevad mõõtmisvahendid loodustundides) aga ka tunni kord, mis nüüd enam ei ole nii range kui varem.

Sel aastal oli kaheks suureks teemaks Vormsi hariduselu ja usk. Usk ja haridus on omavahel väga tihedalt seotud, olid ju esimesed koolid Eestis rajatud just kloostritesse. Ka Vormsi ajaloo on näiteid sellest, kuidas usutegelased on rahvast harinud.

Kiriku juures tegutsesid pikka aega püüvapäevakoolid, kuhu pastor lapsi igal pühapäeval peale teenistust kutsus, et neid lugema õpetada. Üks suuremaid Vormsi rahva õpetajaid oli kahtlemata misjonär L. J. Österblom, kes avas esimesed tänapäevased algkoolid Vormsi saarel ning seda sündmust sel aastal ka tähistame (Vormsi hardiselust täitub sel aastal 140 aastat).

Koduloo tundides tutvusime lähemalt Österblomi tegevusega Vormsil, millest selgus, et osaliselt ta oma tegevusega lõhkis saare kultuurilist järjepidevust (rahvariite muutmine, talharpa mängimise, tantsimise ja teiste rahvakommete keelustamine).

Seejärel käisime Rälby palvemajas, kus Oivo Urv rääkis sellest, kuidas Österblom saarel vastu võeti, kui ta saarele saabus ning tutvustas lähemalt Rälby palvemaja kui pühakoda. Tutvust sai tehtud veel saare kahe suurema — Vene Õigeusu ja Vormsi Püha Olavi Kirikuga.

Vormsi Õigeusu kogudus oli tegetsemise ajal ainulaadne Eestis, kuna see oli ainuke rootsikeelne. Daina Jüristo tutvustas selle kiriku ehituslugu ja erilisi detaile, mis siiani on säilinud.

Vormsi koolide teemas oli paljudele üllatuseks see, et neid nii paljudes küldes oli. Valmistasime üheskoos Vormsi kaardi, kuhu peale kleepisime Vormsi koolide pildid. Norrby kooli kohta saime rohkem teada Oskar Fribergilt, kui me talvel tema juures külas käisime. Oli huvitav tõdeda, et tol ajal õppisid lapsed täpselt samu õppeaineid, mida praegugi, ainult inglise keel on juurde tulnud.

Siinkohal suured tänud kõikidele külalisesinejatele ja saare ajalugu tutvustavatele inimestele, kes on aidanud nende kolme aasta jooksul Vormsi koduloo tundi põnevamaks ja vaheldusrikkamaks muuta!

Lasteaia tunneterohke aasta

JANA KOKK
lasteaiaõpetaja

Vaadates tagasi sel õppeaastal tehtule ja kogetule, on põhjust tunda ainult rõõmu ja rahulolu. Tooks siinkohal välja möödunud hetkedest ja elamustest vaid kõige eredadamad.

Sügisel liitusime Lastekaitse Liidu projektiga Kiusamisest vaba lasteaed, mis tõi meie ellu armsad väikesed lilled karukesed, kuid veelgi rohkem andis see meile hulga positiivseid tundeid.

Tundespektri eri värve sai väljendada rääkides, joonistades, tantsides, draamavõtteid kasutades ja muidugi mõista ise praktiseerides.

Tegime oma muinasjutu-aabitsat, kuhu leidsid koha toredate tegelased — Ahjualune, Buratino, Punamütsike ning paljud teised head ja kurjad, lahked ja kadedad ja teised värvikad muinasjututegelased.

Omaette elamuse pakkusid reedeseid tantsuminutid, kus just poisid näitasid uskumatut tantsulust ja partnerlust.

Ühel lõunal lastele unemuinasjuttu lugedes, elasid mõned nii loosse sisse, et tahtmatult hakkas idanema mõte sellesama muinasjuttu lavastamiseks, ka rolle jagus täpselt igale aabitsa joonistajale, neljale vanemale põnnile, kel vanust 5—7 eluaastat. Teine hea põhjus lavastada tükk, mille kangeline suudab hundirattal sõita ja kätel kõndida — meie vintske spordipoiss Orm Robert. Siit saigi



KATARINA: Tulevikus on Vormsil palju lapsi. Kõigil on rahvariided, need on emade tehtud, aga poest saab ka osta.



Vormsi lapsed ja õpetaja Jana Kokk kaitseministeeriumis. Pildi teinud K. Hermann

alguse Vormsi Lasteaia Põnniteater ja etendus Riukjalg.

Noored näitlejad olid nii hoos, et esialgu sooviti näidendit harjutada vähemalt kaks korda päevas, hiljem piisas ühest korrast nädalas. Tihedamaks harjutamiseks läks jälle enne esietendust, et teha lava- ja kostüümi proovi ning harjutada kokkumängu tädi Malle muusikalise saatel.

Näitlejad Orm Robert, Karoliina, Katarina ja Gertlin olid tasemel ka etenduse päevadel (emadepäeval ja lasteaia lõpupeol), said publikult ohtralt kiidusõnu ning viimasel etendusel soovijaile mälestuseks kavalehele jätta oma autogrammi.



GERTLIN: Tulevikus on Vormsil palju maju, need on teistmoodi, nagu pliiatsid. Palju õnnelikke loomi ja nad saavad vabalt ringi liikuda.

Eriliseks kujunes ka seekordne lasteaia lõpupeo. Põnevust üritusele lisas hulgast pidulistest koosnev rongkäik õhupallide, loosungite ja akordionimänguga, rahvarõivais uhke lasteaia lõpetaja, Ormi juhtimisega.

Kõige enam elevust tekitas aga uudis aprillis toimunud laste loomevõistluse «Minu tuleviku Eesti» tulemuste kohta. Meie lapsed joonistasid pildi tuleviku Vormsist, mis ju samuti osake Eestist. Saatsime võistlusele kolm tööd, autoriteks viieaastased Katarina Kõiveer, Karoliina Hermann ja Gertlin Kanarbik. Meie suureks üllatuseks selgus, et 698 joonistuse seast osu-



KAROLIINA: Tulevikus on Vormsi peredes rohkem lapsi, nad elavad ilusates majades. Majadel on läbipaistev katus, seal tuleb sisse palju valgust ja soojust.

tusid väljavalituks kõik meie kolm tööd, neist Karoliina koguni oma vanusegrupi võitjaks.

8. juunil toimus Kaitseministeeriumis võitjate autasustamine, enne tuli aga tähtsasse majja siseneda. Tõsine turvakontroll. Pea kõik kutsutud olid ka kohale saanud. Loomevõistluse võitjaid tervitas ja tänas nii rohkearvulise osavõtu eest kaitsemister Urmas Reinsalu, kes koos kunstnik Anu Kalmuga andis võitjatele üle hinnalised autasud.

Esimesena sai kaitseministri käepigistuse ja suure aplausi osaliseks meie Karoliina, auhinna iPad 3. Järgmisena said üle pika saali oma auhinna järele astuda Gertlin ja Katarina, nende auhinna magus šokolaad ja Rahva Raamatu kinkekaart.

Kõik auhinnatud autorid ja juhendajad said mälestuseks ka tänukirja, millele alla kirjutanud lausa kaks ministrit, kaitseminister Urmas Reinsalu ja haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.

Hiljem kostitati kokkutulnud joogi, suupistete ja õige magusa tordiga. Igati emotsionaalne ja väarikas punkt meie tegusale õppeaastale.

Tähtis on laps ise

kool. Saart hakatakse seostama hea haridusega. Ei-ei-ei, kõik lapsed ei ole kõigis ainetes vabariigi parimad, see pole tähtis. Tähtis on laps ise. Tähtis on tema andeid märgata, teda mitmekülgset toetada, et temast iseseisvalt mõtleja, teistega arvestav ning teadmisi väärtustav inimene sirguks. Kõik lapsed on milleski andekad.

Juba sellest sügisest toimuvad esimesed reaalsed sammud selles suunas. Esimese sammuna tõuseb inglise keele tundide maht. Inglise keelt hakatakse õpetama juba alates esimesest klassist, alguses kaks tundi nädalas, alates kolmandast klassist juba viis tundi nädalas. Tulevikus on plaanis tundide mahtu esimesele ja teisele klassile suurendada viiele tunnile nädalas. Samuti hakkab iga õpilane lisa-

õpet saama just selles valdkonnas, milles ta on andekas. Ka teiste ainetest pärast ei pea muretsema, klassid on Vormsi koolis nii väikesed, et tegelikult võiks kooli nimetada individuaalõppekooliks. Plaanitavate sammude elluviimine on tegelikult üks paras teadustöö, kuid see ei hirmuta Vormsi kooli õpetajaid. Vastupidi, lapsed on meie tulevik ning nende nimel tasub pingutada.

«Suure klassi kogemust» käiakse saamas mandrilt. Sel õppeaastal saadi kogemusi Noarootsi koolist ning Vanalinna Hariduskollegiumist. Koostöö nende koolidega jätkub, laieneb ning lisandub veel teisi kooli. Igal õppeaastal käib Vormsi kooli kolmanda õppeastme õpilane vähemalt korra õppeaasta jooksul

mõnes suuremas Eesti koolis kogemusi omandamas.

Tulevikus loodavat Vormsi Looduskooli hakkavad külastama põhikoolide ning gümnaasiumide õpilased üle kogu maailma. Juba septembrist alates käivitatakse Vormsi kooli õpilastele loodushariduse huviring. Tegevust jätkub geograafias, füüsikas, keemias, bioloogias jne. Ei jõua ette lugeda, milliseid vahvaid õpetlikke õuesõppe tunde siin läbi viia saab. Pinnaseproovide võtmine ja uurimine, kivimite uurimine, metsloomade jälgede jahtimine, kalapüük, linnuvaatlus, erinevate taimede avastamine jne.

Vormsi saar on üks turvalisimaid ja paremaid paiku, kus oma lapsi kasvatada. Siin saavad lapsed olla lapsed.

Tegus kooliaasta Vormsil

KÜLLI KIVI

Mis siis õppeaastal 2012/13 tunnivälisest, ent samas harivat ette sai võetud?

Kui sügis hakkas väljas juba oma mornimat palet näitama ja taevas poetas esimesi lõrtsiebemeid, võttis Vormsi kool 22.-23. novembril ette ekskursiooni Tartusse.

Varane sõit kulges esmalt läbi Kesk-Eesti ning esimene pikem peatus tehti Paines, kus sai ära käidud Järvamaa Muuseumis. Lisaks ajaloolisele väljapanekule said lapsed kätt proovida ka apteegi töötoas vaagides vanade kaaludega erinevaid pulbrilisi aineid ning uhmriga suhkrut peenestades.

Pisikese kehakinnituse järel oli suund juba otse vaimupealinna Tartu poole, kus ootas põnev külaskäik AHHA-teaduskeskusesse. Seal oli uudistada-imestada rohkem kui kirja panna jõuaks — alates lae all looklevast kõisteest, millel sai jalgrattaga sõita, lõpetades värvimuusikaga. Samuti külastasime seal põnevat ruumi, kus sai tänapäevase tehnika abil kogeda 3D reisi kosmoses ning aktiivse juhendaja eestvedamisel osa võtta ka silma opereerimise töötoast.

Vahepeal oli õues juba pimmedaks läinud ning kell lähenemas kaheksale õhtul. Ent meie päev polnud veel kaugeltki lõppenud. Nimelt ootas ees veel külaskäik Tõravere Observatooriumisse, kus saime imetleda tõeliselt hiiglaslikku teleskoopi, mis liikus vajadusel koos katusekupliga ning kuulda palju põnevat kosmoseteadusest.

Kahjuks oli öö meie külaskäigu ajal liiga pilvine, et teha tähistava vaatlust, kuid põnev elamus oli seegi, et sai taskulampide valgusel läbi suure, tuulise Observatooriumi pargi otsida tagasiteed bussi juurde.

Oma ööbimispaika — Ilmatsalu kooli Tartu lähisel — saabusime alles üsna hilisel õhtutunnil.

Külas Ilmatsalu kooli

Järgmine hommik algas Ilmatsalu kooli tutvustusega. Saime nautida rikkalikku hommikueinet, tutvuda kooliperega, osaleda meie auks korraldatud väikesel kogunemisel ning külastada tunde. Seejärel kiirustasime juba tagasi oma bussi, mis viis teatrichuvilised Vänuuse teatrisse vaatama muusikali «Lotte» ning ülejäänud edasi Jääaja Keskusesse Äksis.

Pärast teatrit ning teemakeskust oli hea omavahel muljeid vahetada, kuid siis algas juba ka pikk tagasisõit.

Ekskursioonist jõuludeni oli üsna lühike samm astuda

ning need toredad pikad pühad möödusid selgikorral üpris tavapärastel. Jõulueelse nädala raames sai ühiselt muretsetud kuusepuu nii koolile kui lasteaiale, istutud pidulikult jõululauas, kuulatud kauneid kõnesid, laule ja luuletusi ning pidada maha hubane jõulupidu.

Traditsiooniline vastlapäev

Uuel aastal uue hooga! Traditsiooniliselt on Vormsi koolis ikka ühel või teisel moel tähistatud vastlapäeva. Seekordne sattus 12. veebruarile, mil ilm oli parajalt külm ja paks lumi maas. Peale tunde kogunesid kõik koolilapsed ning osa õpetajaidki kooli ette, kust suunduti lennuvälja poole, kes suuskadel, kes kelguga, kes aga hoopiski soojas, mugavas autos.

Lennuväljaäärsel platsil sai proovida, kes saab pikima liu suuskadel, kes kelgul ja peale võistlust toodi välja õlenukk, mille sisse sai igauks eelnevalt poetada oma paberisse peidetud hirmu või mure, et nendest siis kõik koos nukku ära põletades lahti saada. Muidugi sai vinget tuulet ja külma trotsiks juua ka kuumat teed ning süüa vastlakukleid.

Emakeelepäev

Juba vaevast kuu aega hiljem hakkas väljas küll väga vaikselt, ent samavõrra järjekindlalt muutuma päikeselisemaks-kevadisemaks ning 14. märtsil saime kogu kooliga pidada järjekordset emakeelepäeva. Koolipere kogunes saali, kus sai lahendada veidi keelelist vaistu ning loogikat, aga ka head mälu nõudvaid meeskonnaülesandeid ning kuulata muusikat, mis kirjutatud eesti luuletajate tekstidele.

Ning korraga oligi väljas taas kõik rõõmus, rõkkav ning roheline. Käes oli maikuu ning selle 28. päeval toimus koolis looduskonverents, mis on samuti muutunud meie kooli toredaks igakevadiseks traditsiooniks. Sel aastal oli laste uurimistöo teemaks «Seened» ning aasta jooksul nähtud vaev ning põnevad uurimised-kohutused võeti sel päeval kokku. Tublimata ja põnevamate tööde autorid said konverentsil sõna ning saalis oli ka väike seeneteemaline väljapanek, mis koosnes mõistekaartidest, käsitööesemetest, õpilaste uurimismappidest ning luuletustest.

Lisaks eelpooltoodutele ei saa unustada ka seda, et lisaks nõ ainult koolisestele ettevõtmistele on meie kooli lapsed alati tublilt esinenud ka kogu saart puudutavatel üritustel nagu seda on iga-aastane isade-päevakontsert novembris, pidulik EV aktus veebruaris ning emadepäevakontsert mais.



Nõiaköögis podiseb ja susiseb. Pildi teinud Age Hälvin

Ainepäev 18. aprillil

AGE HÄLVIN loodusainete ja matemaatika õpetaja

Sellel õppeaastal oli ainepäev pühendatud loodusainetele, peamiselt keemiale ja füüsikale.

Ainepäeva hommik algaski katsete esitlusega. Valitud oli väga huvitavaid katseid, kõige väiksemad tutvustasid meile salakirja valmistamise tehnikat, edasi tutvustati valguse murdumist mündi «kaotamise» abil, sooja õhu paisumist õhupalliga, rõhkude muutumist kahe erineva katsega, küünla põletamisega veepinnal suletud anuma all ja muna pudelisse panemiseiga.

Vanematel õpilastel oli lausa mitu katset, 7. klass tutvustas raskusjõu «trikki» ning tegi ka ainepäeva suurima paugu. 8.-9. klass tegid lausa teadusteatri, mis võib juhtuda, kui hajameelne professor jätab noore keemiaõpilase hulga kemikaalidega üksi ning pandi tööle ka pürskakaev.

Pärast katsete esitlusi oli

aega lühikeseks teepausiks ning siis jõudis kohale kevadine torm oma katsumustega.

Kõigepealt «kadus» elekter, õnneks oli meil kasutada terve hulk sidruneid, metallijuppe ja led-pirnideid, mille abil valgust saada. Aga lihtne see polnud, ei piisanud vaid teadmistest, et sidrunist ja kahest erinevast metallijupist saab vooluallika, oli vaja ka näpuposavust, et kõik ühendused ka tegelikult toimiks.

Edasi oli vaja uurida, kuidas saab veest tihedamat ainet kasutada ujuma aluse valmistamiseks.

Prooviti panna ujuma kirjaklambrid, selleks oli antud võimalus vee omadusi erinevate lisaainetega (sool, pesuaine, õli, siirup) veidi muuta. Paraku klambrite ujutamine väga edukalt ei läinud, kuna liiga agaralt hakati antud lisaaineid vette segama, see aga noori loodusteadlasi ei muserdanud, ujumise hõlbustamiseks kasutati ära nii salvrätid (olid antud küll laudade kivitamisega eemärgil) ja kummi-kindad.

Plastiliinist paadi vormimine läks juba oluliselt edukamalt, üks meeskond suutis kõik antud kirjaklambrid oma laevaga teise anuma serva transportida.

Kuna omavalmistatud ujuvalustega ja eriti tormi tingimustes on vette kukkumise oht üsna suur, oleks hea teada, kui külm parajasti vesi on ja kas me saame ka oma meeli usaldada veetemperatuuri kindlakstegemisel. Selgus, et meie õpilaste hulgas on ka neid, keda võib suvel ujuma minnes julgelt kaasa võtta täpselt veetemperatuuri määrama.

Kui on torm ja praam ei sõida ning omavalmistatud alused ka kipuvad vee alla vajuma, siis kuidas saaks saarele toimetada erinevaid kaupu? Ehk langevarjuga?

Meie mudelkatsete prooviti saata langevarjuga kanamuna teiselt korrusele alla. Muna turvamise tegeldi väga hoolikalt, samuti langevarjude konstrueerimisega, ei unustatud ka disaini, oli näha ilusaid langevarjukorve ja ka lippu.

Kahel meeskonnal õnnestus saadeti kohale toimetada vähimagi mõrata.

Veel pandi end proovile mõõtmises, kuidas saada 3 l ja 5 l anumate abil täpselt 4 liitrit vett. Kasutades matemaatilist kalkulasiooni ning täpselt kätt ja silma, õnnestus see ühel meeskonnal ülitäpselt ja ka teised olid üsnagi täpsed.

Võib-olla oleks hoopis mugavam, kui saarel oleks püsiühendus silla näol? Seekord oli sillamaterjaliks kasutada spagetid, teip ja liim. Sillad tulid tugevad ja kõige tugevam neist kannatas üle 10-kilost raskust.

Sai ka valmistada pabereid. Teaduseksperimentidest ja tormikatsumustest vintsutatud noorteadele hulgas tegi väsimus juba oma töö ning paberi lõpliku valmistamise suutsid lõpuni teha vaid kõige vastupidavamad.

Tõe huvides olgu veel mainitud, et meie mängutorm oli justkui ennustus järgmiseks päevaks, kui tõepoolest jõudis kohale päris kevadtorm ning praamid ei sõitnud.

KEAT laager

HEILY PIIP õpetaja

23.-24. mail osalesid Vormsi Lasteaed-Põhikooli õpilased Roostal Päästeameti laagris KEAT ehk «Kaitse end ja aita teist».

Võistlustest võttis osa 152 õpilast 19-st Läänemaa ja Hiiumaa koolist.

Iga kooli võistkonnas oli 4 tüdrukut ja 4 poissi.

Kahe võistluspäeva kokkuvõttes saavutas meie kool üldarvestuses III koha ja Läänemaa parima kooli tiitli.

Meie võidukas võistkond: Kaisa Valm, Rachel Sarapuu, Kerli Kisler, Annika Pöder, Sander Kisler, Kaspar-Markus Lepp, Raimond Sarapuu, Silver Grundsten, õpetaja Heily Piip.

VÕISTLUSALAD

- Päästeameti kontrollpunktid — kustutikoolitus ja teatevõistlus
- Politsei kontrollpunktid — takistusrada koos laskmisega alko-prillid ja ülesannete lahendamine
- Esmaabi kontrollpunkt — praktiline ülesanne
- Elektriõhutus kontrollpunkt
- Piirivalve kontrollpunkt — paadisõit ja paadivarustus
- Kaitseliidu kontrollpunkt — laskmine ja metsaharjutus
- Riigimetsa Majandamise Keskuse punkt
- Demineerijate kontrollpunkt
- Raudteeõhutus kontrollpunkt
- Euroopa Liidu kontrollpunkt
- Vabatahtlike Päästjate kontrollpunkt
- Tervise-edendus kontrollpunkt
- Maanteeameti kontrollpunkt — simulatsioonid ja rattarada, Reservpäästerühma kontrollpunkt.

Vormsi kooli õppekursioon Soomaale

ELLE PALMPUU
projekti juht

10.-11. juunil toimus Vormsi kooli õppekursioon Soomaa rahvusparki.

Esmalt külastasime rahvuspargi külastuskeskust, kus õppefilm vaatades saime väga hea ülevaate sealse piirkonna erilise elustolust, tutvusime ka näitusega «Viies aastaeg 2010».

Meie tejuhiks oli väga mõnusa ümber ajada ja appitötanud teinegi mehine paatkond lõpetas jõevees.

del. Eks mõnelgi oli hirmunatuke südames esmakordselt kanuusse istudes, algul triivisid paadid omatahtsi ikka ühest kaldast teise, aga peagi said selgeks õiged võtted ja meeskonnatöona kulges kanuusoit edukalt Karuskose suunas, kallastel õitsemas kollased ja sinised vohumöögad ning vees imeilusad vesiroosid, saateks linnulaul ja rahustav veevulin.

Kuid ega ilma vettekukkumata kõigil see kolmetunnine retk lõpenud, poisid suutsid oma kanuu ümber ajada ja appitötanud teinegi mehine paatkond lõpetas jõevees.

Kuid kõik lõpetasid õnnelikult Karuskose rippilla juures, kuhu püstitasime telgid ja valmistasime lõkkel öhtu- ning hommikusöögid. Eriline kogemus oli ka käik suitsusauna.

Varahommikul tegime õppekäigu Ingatsi rabale, mis on üleilma kõige kõrgem rabarinna, sest ronida 6 m mööda lauttreppi rapa on eriline elamus. Linnuvaatlustornist avanes vaade kaunitele laugastele ja jõhvikest õiehetes rabale.

Kodutee kulges Pärnu kaudu, külastasime Tori sõjameeste

mälestuskirikut, käisime Pärnu rannas, jalutasime vanalinnas. Oli kaks mõnusat looduses veedetud päeva, saime meelde tuletada aasta jooksul teoreetiliselt õpitut ning kogeda kõikide meetega ainulaadse paiga ürgset ilu.

Õpilased olid väga tublid, rõõmsameelsed ja kõiges kaasalõvad. Suured tänud ka õpetajatele ja bussijuht Arvole koosveedetud mõnusa reisi eest.

Sõit sai teoks tänu projektile «Õpime läbi kogemuste», mida rahastas Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Mitutmoodi muusikast. Paljust muustki...

MALLE HOKKONEN

Voogav rohelus ja säutsuv linnulaul on viinud meid märkamatu suvesse. Õhinapõhine õpiaeg sai lõpule ning väike meelepuhkus toob kooliperele rahuloleva muige huulile. Lastevanemategi näol puhkeb naeratus — lapsed kodus pikemas unes ja abikäsi kodutöödel võtta.

Õppeaasta sai pingeline: õpikohustused, treeningud, kooli seltsi ja mängud, sõbrad ja võistlused, olümpiaadid ja matkad, ekskursioonid ja uuringud — kõik nõuab aega ja püsivust.

Minu üheks meeldivaks kohustuseks on juunenud õpilasi muusika läheduses hoida. Me arvame, et teame muusikast palju, ometi saab iga noodiõpinguga, viisiveeretamisega, tantsulise liikumisega, pillipuhumisega ja -mänguga midagi selgemaks ning arusaadavamaks.

Muusika on märkamatu meie igapäeva saatja, muusika on emotsionaalne teekaaslane, muusika on osa ajaloolisest saatusest. Meie aukohuseks on teda tundma õppida, muusikas olla, temast teada ja teda luua.

Möödunud õppeaastal olin seotud lasteaias muusikatundide korraldamisega.

Lasteaia rühma astudes võttis mind vastu kui väriline hüüdevikerkaar — iga oma «tere»: kellegi uus mänguasi, kellegi uus kollane pluus, kellegi kireva kleidiga nuke, kellel võimas mänguauto, kellel sünnipäev, kellel uus kassipoeg. Igaüks ootas kallit ja tähelepanu.

Tunniks õppevahendite kohaleseadmisel pakkusid väiksed sõbrad alati viisakat abi — pillid, lipud ja lindid pidid just nemad ise lauale valmis viima. Prillid vaid palusin enda hoolde jätta.

Nii me omi suid suur-ümara hõiskasime — kui linnupoegadel, avanesid häälepaalad melodiliseks heliks. Rütmikad ütlesid erinevate karakteritega olid eneseväljendusele toeks, lõbus rütmiline kehapi, mis inimesele kõige lähim ja arusaadavam, laulule saateks.

Juhtus sedagi, et mõni sell keeras sootuks laulmisele/muusitseerimisele hoobilt selja — tundsin kurba külmalt kõlisevat signaali enda hinges. Kannatuste kaudu on võimalik vaimselt areneda — minu

suvine õpiülesanne. Linnurahvalaul on suus... laulab lustakalt kena puna-kleidine piiga, kui mind näeb. Armas.

Põhikoolis tegelesime aktiivselt praktilise muusitseerimisega. Arvan, see kuulub eestlase elustiili juurde. Mingil hetkel võib muusikast teadmine olla meeldiv võimalus iseendale.

Siinkohal rakendasin nii noodikirjaoskust kui kuulmispõhist õpet, veidike nuuskisime solfedžotki, aluseks relativne noodisüsteem.

On heameel, et koolile on möödunud olnud võimalik soetada mõned flöödid, plaatpillid ja kanded. Mõndagi rütmipilli olen ise valmistanud koolitusel, hiljem kohapeal klassitunnis. Meeldiv võimalus avanes aastal 2011, mil asusin kitarril nööpimist õppima täiendkoolitusel ja osutus koolilegi mõned kitarrid muretseda (mõõtu aitäh!) ning õpilastele õpetamine sai valulise aga meeldiva alguse. Õpilastele ja mulle. Liis ja Hanna-Stiina osutusid esimesteks ja sõrmitemine laabus. Käte ja sõrmede väänamist on nüüd naljaks piisavalt! Vaid muusikatunni

osana praktiline muusitseerimine — oleme jõudsalt edasiarenenud. Meeldiv on olnud kogeda üksikute õpilaste pillimänguhuvi väljaspool koolitundi. Osaliselt mõnedega jätkuvalt suvelgi.

Tuhanded tänud õpilastele, kes te olete rikastanud enda ja saareelanike pidulikku ettevõtmist muusitseerimisega! Nii kujundame enda elust ise saarel meistriteose, rikastub meie tundeolu, positiivne laeng täidab südame, selgineb meeskonnatöö ilu, kuulmistaju, eneseväljendus jpm. Sügav kumardus ja tänu vanematele, kes te omi lapsi jätkuvalt julgustate ja innustate pillidega lähemalt suhtlema. Et alustada, ei pea olema suurepärane, aga et saada suurepäraseks, tuleb alustada.

Samavõrd väärt kogemuse andis vene keele õpetus ja inimeseõpetus. Viimane pakub mitmeid erinevaid meetodeid ja mõttevahetust muutuvast ühiskonnast, teadmisi iseendast ja tervisest, eetikast ja üldinimlikest väärtustest, analüüsi- ja oskust ning inimarmastust, suhtlemist ja suhteid. Oli tõine ja huvitav õppeaasta. Päikeselist suvepuhust!

Poisid tehnoloogiaõpetuse tunnis

MAARJA KOPPELMAA

Sellel õppeaastal on poisid tehnoloogiaõpetuse tunnis saanud tegutseda nii õues kui toas. Kooliaasta alguses käisid 7.-8. klassi poisid Fällarnas Ivo Sarapuu juures metsas ning saakaatris. Eesmärk oli teada saada, mis materjal on puit ja kuidas seda saadakse ning töödeldakse. Kooliaasta tööks valisid 7.-8. klass ühistöö, mis oli veski maketi ehitamine. Tulevikus loodavad poisid valmiski kooliõuele üles panna.

4.-6. klassi poisid valisid kooliaasta tööks viikingi mõõga, kilbi ja kiivri valmistamise. Valmis tööd käisid kevadel Läänemaal «Poiste tööd 2013» näitusel. Näituse korraldaja, Villu Baumann,

kiitis poiste tööd ja avaldas lootust, et ka edaspidi loodetavasti on poisid tublid ning osavad. Näitusel märgiti ära prügikast, mille tegi huviringis Puukoi õpilane Markus Rand.

Enne kooliaasta lõpu käisid 4.-8. klassi poisid Timo ja Marja Leskineni juures tõrvakeetmist ja laastukatuse valmistamist õppimas. Tõrva aeti Algor Strengi ahjus, kes ka protsessi kirjeldas ja poistele oma kogemusi jagas.

Omalt poolt olen sellel kooliaastal jaganud poistele õpetust sõnade järgi: «Töö kiidab tegijat» ja «Ükski tööriist ei tee kellegi eest tööd ära». Loodan, et sõnum jõudis poisteni ja on kasuks ka igapäevaelus.

EELTEADE UUE HAJAASUSTUSE PROGRAMMI KOHTA

Juuni algul kinnitas regionaalminister hajaasustuse programmi, millega riik ja kohalik omavalitsus toetab hajaasustusega piirkondades elavaid maaperesid 2/3 osas projekti maksumusest ja mitte rohkem kui 6500 — ühe pere kohta järgmisi tegevusi: veesüsteemide rajamine, kanalisatsioonisüsteemide rajamine, juurdepääsuteede rajamine ja toetatakse autonoomsete elektrisüsteemide väljaarendamist, näiteks isikliku elektrigeneraatori paigaldamist, päikesepatarei või muu iseseisva elektrisüsteemi rajamist majapidamises, mis ei ole liitunud elektrivõrguga. Maksimalse toetuse summa arvutamisel programmist võetakse arvesse ka aastatel 2008-2012 hajaasustuse veeprogrammist saadud toetuse summa.

Toetust saavad taotlema need inimesed, kelle leibkonda kuulub vähemalt üks alaealine laps. Toetust saab taotlema elukohale, kus pere on elanud katkematu vähemalt taotluse esitamise aasta algusest va Hullo küla elanikud. Oluline on ka, et projekti tulemus ei oleks poolik vaid jõuaks tervikliku lahenduseeni. Näiteks peab projekti lõpptulemusena olema joogivesi kättesaadav, juurdepääsuteele peab ligi saama aasta läbi või peab olemas olema leibkonna vajadustele vastav elektrisüsteem. Projekti elluviimiseks on aega maksimaalselt 15 kuud.

Täpsemalt saate lugeda kõikidest nõuetest ja võimalustest programmdokumendist:

<http://vormsi.ee/wp-content/uploads/2013/06/Hajaasustuse-programm.pdf>

Vormsi valla võimalik toetuse suurus selgub peale juunikuu volikogu istungit, täpselt sama summa panustab ka riik.

Programmi avanemise ja taotluste esitamise täpne ajakava antakse teada ajalehes Lääne Elu, Vormsi valla kodulehel ja infotahvilil.

Valvi Sarapuu, kinnisvaraspetsialist



ÕNNITLEME!

**Galina Koževnikova 75
Nadežda Zavjalova 60
Toivo Hokkonen 60
Joel Kuusk 60**

**Kadri ja Marko Targamaa perre
sündis 10. juunil tütreke Merili**

TEATED

VORMSI KOOLI KOKKUTULEK

Vormsi kool kutsub laupäeval, 27. juulil 2013, kokkutulekule kooli vilistlasi, endisi õpilasi ja töötajaid ning kõiki teisi kooliga seotud inimesi. Tähistatakse Vormsi hariduse 140. ja Hullo koolimaja 75. juubelit. Koolimaja on avatud alates kella 11. Pidulik aktus kell 12. Pärast aktust kohvilaud, jutuvestmised ja kooliaja meenutused. Koolimajas avatud väljapanekud kooli ajaloost ja õpilaste tööd. Registreerimine tel 472 4072 või vv@vormsi.ee Täiendav info: Malle Hokkonen tel 5645 2618 või m2525alle@gmail.com.

SÕIDUKITE ÜLEVAATUS

Sõidukite ülevaatus Vormsil vana töökaia platsil toimub 11. juulil algusega kl 10. Sellel aastal pakutakse lisaks ülevaatusetele ka võimalust võtta lihtsustatud korras registreerimise saarel asuvad mopeedid/rollerid, et ei peaks selleks mandrile minema ja lisakulutustega autod, traktorid, liikurmasinad. Palume hiljemalt 20. juuniks teada anda Vormsi vallavalitsusse e-posti aadressil vv@vormsi.ee või telefonil 472 4072 kas on huvilisi eelnimetatud toimingute läbiviimiseks, et saaksime Maanteeametiga kokku leppida juba konkreetse ajagraafiku ja nad teavad komplekteerida meeskonda.

OLAVIPÄEV

27. juulil
Kell 11 Laas Rälby külas.
Kell 14 «Okasroosike», nukuetendus, Rälby.
Kell 17 «Lauluga maale» saate lindistus Rumpo rannal.
Kell 21 Ott Leplandi kontsert Kiigepitsil.

28. juulil
Kell 10 Jalutuskäik Borbys giidi saatel.
Kell 22 Sven Kullerkupu kontser kirikus.
Kell 23 Öömissa kirikus ja küünalde asetamine kalmudele.

29. juulil
Kell 11 Jumalateenistus kirikus.
Kell 13.30—15 Traditsiooniline Vormsi supi ühissöömine ja kohvijoomine muuseumis.
Kell 15 Eesti-Rootsi muusika, laulud, tantsud Sofia Joonsiga muuseumis.

SUVEÜRITUSED SAAREL

7. juuli — Vormsi Suvemängud. Lisainfo ja registreerimine Krista Veisson 553 2459.
10.-11. juuli — Pärnu Filmifestival Vormsil.
20. juuli — Koeru rahvatantsurühma Allea esinemine kiigepitsil.
26.-29. juuli — Olavipäeva üritused.
2. august — JÄÄÄÄÄR kontsert kiigepitsil.
4. august — Marimetsa kapp, Vormsi etapp.
22.-25. august — Hiiu Kandle Festival.

Järgmine leht ilmub augustis.